

## GAZETA LWOWSKA.

We Wtorek dnia 3. Maia 1814.

## Zdarzenia wojenne.

Gazeta Wiedeńska pod d. 24. Kwietnia zawiera następujące urzędowe wiadomości od sprzymierzonego wojska we Włoszech:

Goniec, który przybył tu wczoraj od Feldmarszałka Hrabiego Bellegarde, przwiózł tę ważną wiadomość, że Wice Król z powodu zaszytych wielkich wypadków we Francyi, zawarł na uczynione do siebie wezwanie z rzeczonym Feldmarszałkiem d. 16. Kwietnia wojskową umowę, w której rozeym, niezwłoczne oddanie twierdz Wenecyi, Legnano, Palma nuova i Osopo, tudzież odeyscie do Francyi wszystkich wojsk Francuzkich stojących we Włoszech, obwarowano. — Znajdująca się w tych twierdzach liczna artylerya, tudzież znakomita siła morską będąca w Wenecyi, oddane będą w najzupełniejszym stanie swoim C. K. wojsku, a wojsko Francuzko-Włoskie może wyciągnąć z nich z bronią i taborami i pójść za korpusami swoimi. Twierdze te zostaną bez zwłoki zajęte, a dalsze artykuły téj umowy później doniesione będą.

Tenże sam goniec donosi, że Król Neapolitański rozpoczął d. 13. Kwietnia zaczepne działania i ze przebył rzekę Taro. Posunięto się to odbyło się trzema kolumnami i udało się jak baidokładniey. Nieprzyaciół został, pomimo nayuporczywszego odporu swojego, ze stratą 8 do 900 ludzi ze wszystkich stanowisk swoich wyparty, i był aż do zapadającej nocy ściganym. Wszyscy żołnierze walczyli ze świetnym mężstwem. Poymano 180 Szefa batalionu, 8 Officerów i przeszło 400 żołnierzy, a zdobyto iną cho-

ragiew. Dalsze kroki nieprzyacielskie za rzeką P o musiały już ustać, ponieważ Feldmarszałek Hrabia Bellegarde uwiadomił bez odwołki Króla Neapolitańskiego o zmienionych stosunkach i zawartéy wojskowej umowie z Wice = Królem.

Oprócz tego czytamy ieszcze w Gazecie Wiedeńskiej co następuje:

Rząd tymczasowy Francuzki posłał rozkazy do wszystkich Dowodzców twierdz oblężonych, aby je poddali. (Goniec wiozący te rozkazy do Magdeburga i Hamburga, przejeżdżał d. 12. Kwietnia przez Kolonię.) — Tymczasem poddała się twierdza Pfalzburg; twierdze Metz, Strassburg i Moguncya otworzyły bramy swoje wojsku sprzymierzonemu, toż samo uczyniła bez wątpienia wszystkie inne twierdze. — Twierdza Głogowa (w Prusiech) kapitulowała także. Gubernator oneyże musi powrócić szkody, które publiczney i prywatney własności wyrządził. Doia 17. Kwietnia weszło do téj twierdzy wojsko Rosyjskie.

Zapewniaią, że Lord Wellington wkroczył d. 21. Marca po krwawéy potyczce do Tuluzy. Twierdza Bajonna poddała się d. 23. Marca.

## Wiadomości wojenne Francuzkie.

Poniższe dwa raporty kończą szereg umieszczonych w Gazecie naszey według porządku wszystkich raportów wojennych Francuzkich, i należą do uzupełnienia obrazu téj wielkiej wyprawy wojennéy, która się już ukończyła.

Ostatni raport wojenny Francuzki, z

d. 20. Marca, zawarty w Monitorze Paryżkim, brzmia iak następuie:

„Rossyyski Jen. Wittgenstein znajdował się z korpusem swoim w Villeooux; postawił ón był pod Pont mosty na Sekwanie i ciągnął na Provins. Xiążę Tarentu zebrał koło tego miasta swe woysko. Nieprzyjaciel czynił d. 16. Marca obroty dla obeyscia lewego skrzydła iego. Xiążę Reggio rozpoczął ogień ze swoją artylerją, a cały dzień zszedł na strzelaniu z dział. Poruszenia nieprzyjaciela zdawały się zmierzać ku Provins i Nangis. Z drugiey strony Xiążę Schwarzenberg, Cesarz Alexander i Król Pruski znajdowali się w Arcis nad Aube; korpus Królewica Następcy Wirtemberskiego posunął się był ku Villers-aux-Corneilles; Jen. Płatow rzucił się był w 3000 Kozaków na Fere-Champenoise i Sezanne; Cesarz Austriacki przybył z Chaumont do Troyes. Xiążę Moskwy wszedł d. 16. Marca do Chalons nad Marną. Cesarz nocował d. 17. w Epernay, d. 18. w Fere-Champenoise, a d. 19. w Plancy. Jen. Sebastiani uderzył na czele swojej jazdy pod Fere-Champenoise na Jen. Płatowa, zagnał go aż nad Aube i zabrał mu ieńców. Dnia 19. Marca po południu przebył Cesarz rzekę Aube w bród przez Sekwanę. Kazał uderzyć na Mery z tyłu i osadzić ie. O godz. 7męy przybył Jen. Letort ze strzelcami gwardyi do wsi Chatre, lecz nieprzyjaciel znajdował się już wszędzie w odwrocie. Jednakże udało się Jen. Letort opanować park pontonów, którego używano dla postawienia mostów pod Pont nad Sekwanę. Dostał ón oraz w moc swoją wszystkie konie, około 100 wozów i nieco ieńców. Dnia 17. Marca cofnął się Jen. Wrede śpiesznie ku Arcis nad Aube. W nocy z dnia 17go na 18ty Marca udał się Cesarz Rossyyski do Troyes, a d. 18. wyiechali sprzymierzeni Monarchowie z Troyes do Bar nad Aube. Cesarz stanął d. 20. Marca zrana w Arcis nad Aube.“

Pisma publiczne zawierają ostatni rapport Napoleona o ostatnich iego wojskowych obrotach, o zamiarach, które miał w czynieniu tych obrotów, u uczuciach, które nim po dowiedzeniu się o kapitulacyi Paryża miotały, i o pierwszych postanowieniach, które się w umyśle iego były wylęły. Chociaż za

prawdziwość tego rapportu zupełnie ręczyć nie można, przecież ma ón tyle cechy oneyże, że każdego na bieg okoliczności bacznejo Czytelnika, pewnie interessować będzie. Oto jest całkowita osnowa tego rapportu:“

„Odpartszy N. Cesarz szczątki woyska Szląskiego ku rzekóm Aisne i Oise, a pobiwszy ie na głowę w bitwie pod Craonne, postanowił wyparować woysko Austriackie Feldmarszałka Xięcia Schwarzenberga z dotychczasowych stanowisk iego nad rzekami Aube i Sekwaną, i zagnać ie w góry Jura. Tym końcem ruszył Cesarz d. 16. Marca ze stanowiska swojego pod Solsons, zostawiwszy tamże dywizye Marszałków Xiążąt Treviso i Raguzy z tym rozkazem, aby się trzymały odpornie w tém piękném stanowisku, zaś ciągnęły zwolna nad Marnę, gdyby na nie przemagająca uderzyła siła. Dnia 17. Marca znajdowało się woysko w Chateau-Thierry i na drodze idący do Montmirail; dnia następującego ciągnęło dalej przez Vertus ku la Fere-Champenoise, i zeszło się d. 19. z woyskiem Austriackim. Cesarz uderzył bez zwłoki na nieprzyjaciela; woysko walczyło z naychwalebniejszą odwagą; jedna baterya, działa i kilka tysięcy ieńców wpadły w Plancy w nasze ręce; nieprzyjaciel wyparowanym był za rzekę Aube, a Cesarz uszykował woysko z tamtey strony koło Arcis. — Arcis, klucz tego stanowiska, osadzoném było grenadyerami gwardyi, a broniła go artylerya gwardyi; z prawey i lewey strony tego podporzeczego punktu stała reszta woyska na wzgórzach okolicy tamteyszey. Nieprzyjaciel ponawiał d. 20. Marca wściekle natarcia swoje na to stanowisko, lecz z zimną krwią odparte zostały; jazda gwardyi przypuszczała najsławniejsze ataki; wieczorem musiał ustać nieprzyjaciel i zostawił poboiowisko zastane trupami, a 6000 ieńców przeprowadzono za Aube. — Cesarz sądził, że świetny dnia tego wypadek odiał zupełnie nieprzyjacielowi moc zaczepnego działania, i że go wprawił w takie same położenie, w jakim zostawało woysko Szląskie po bitwie pod Craonne. Cesarz widział, że przestrzeń mil 50ciu oba te przedziały woyska, i postanowił wykonać plan, który ułożył był zaraz na początku wyprawy wojenney, to jest: postanowił przedrzeć się przez St. Dizier i Vitry ku Nancy, postać pospolite ruszenie Ludu w przeciwieństwie do nieprzyjaciela, przywrócić przez nie zwycięstwo między wszystkimi twierdzami, zamknąć



tym sposobem pobitemu wojsku wszystkie bramy Francyi, i przeciąć mu odwrót murem kruszczowym. W nocy z dnia 20go na 21wszy Marca ruszył Cesarz z tego powodu z Arcis, zostawiwszy piérwéy dostateczną siłę dla bronienia przez czas nielaki tego miejsca, i nakazawszy iéy tak, iak Marszałków stojącym z tamtéy strony Marny, aby w powólnym odwrocie z główném potoczyła się wojskiem. Cesarz udał się do St. Dizier. Stały tam 4 pułki złożone z Prusaków i Rossyan; uderzono na nie, zniszczono je i całkiem wytepio; zabrano im oraz 12 dział, które miały. Marszałek Xiążę Reggio przedarł się ku Bar-le-Duc, spotkał w pochodzie pułk Rossyan należących do Jener. Winzingeroda, i poymał go. Walczni Lotaryńczykowie, dowiedziawszy się o zbliżaniu się Cesarza, porwali się do oręża; wojsko przyjętem było wszędzie z okrzykami radości, tysiące cisnęły się ze wszzech stron do niego, powstanie było już w ruchu aż do Vogesenu i Ardennów, osady wszystkich twierdz wypadły w dniu jednym i wytepiły lub rozproszyły blokujące korpusy.

„W Nancy znajdował się Królewic Następca Szwedzki z Hrabią Artezyi, dla udania się do głównéy kwatery sprzymierzonych Monarchów. Jeden Jenerał Schwedzki, którego na przód był wysłał, schwytanym został przez włościan; sam zaś Królewic był świadkiem spustoszeń, które Sprzymierzeńcy jego w byłéy Oyczyźnie jego poczynili; był on oraz świadkiem, iak Lud im ztorzczył i iak szlachetnomyślnie poświęcał się za Monarchę i Oyczyznę. Powrócił ón z największym pośpiechem do głównéy kwatery swoiéy tąż samą drogą, którą był przyjechał.”

„Taki był stan rzeczy, i można się być w najsławniejszego spodziewać wypadku, gdy zagnała niepomyślnie zdarzenie, całej rzeczy inny dało obrót. Marszałkowie Xiążęta Treviso i Raguzy zbliżali się wskutku rozkazów Cesarskich zwólna wzdłuż Marny w górę ku Cesarzowi. Dywizya Jener. Paczhot ciągnęła wielkim gościńcem, i miała utrzymywać związek między nimi i główném wojskiem. Na nieszczęście zapomniał Dowódzca onéyże, że go uważali i otaczali nieprzyjaciele, ciągnął bez obawy iak w Kraiu przyjacielskim, i wyrzał się zagnała ze wszzech stron obkoczonym. Żołnierze walczyli z rozpaczliwą odwagą i okryli się sławą. W dniu tym, 3100 Walcznych chwala-

lebna śmiercią poległo. Jednakże udało się nieprzyjacielowi wsuwać przez ten traf nieszczęsny między wojsko Cesarza i Marszałków jego. Ci cofnęli się zaraz w dobrym porządku ku Paryżowi, a Cesarz sądził, że planu swojego teraz już wykonać nie może, i że czas jest pośpieszyć na pomoc zagrożonéy stolicy. Dnia 27. Marca pociągnął ku Bar nad Aube, rozproszywszy wprzódy dywizyę Jener. Winzingeroda, która go wstrzymywać chciała. Ruszył potém poniżej Aube i stanął na wzgórzach pod Paryżem; lecz iakże wielce bolał i zdumiał się, gdy się dowiedział, że stolica jego, straciwszy ducha i odwagę, kapitulowała! Cesarz powierzył iéy był zakłady swoiéy miłości i honoru narodowego, a ona je haniebnie i zdradziecko wydała; 800000 dusz mogłoby być przerazić strachem nieprzyjaciela, gdyby ie odwaga i miłość Oyczyzny były zapalały; 300 dział mogło iéy bronić; gwardya narodowa przysięgła przed Cesarzem, że życie swoje w obronie stolicy poświęci; 40000 gotowego do obrony Paryża wojska stało przed bramami jego; sam Cesarz spieszył mu z niepokonaném swém wojskiem na pomoc. Paryż mógł się stać przepaścią potykającą nieprzyjaciela, a ón wolał raczéy poddać mu się ze wszystkiemi positkowami środkami swoimi. Cesarz rozkazał wymazać go z listy dobrych miast swoich; stolica jego będzie w przyszłości jego obozem. Senat, zachował się także poziomo; dozna ón teraz tego upokorzenia, że w tém miejscu, w którym tak często holdował prawemu Monarsze swoiemu, który go blaskiem, stawa przyozdobił, Cudzoziemców służebnikiem się stanie. Cesarz obsypywał Paryż dobrodzieistwami; roczny budżet dowodzi, ile od lat czterestu łożył na niego. Cesarz ciągnie z nieostabioną siłą do południowych części Państwa swojego i do odwodów swoich; powróci ón wkrótce i żądać będzie rachunku od tych, którzy najsławniejsze obowiązki zdradzili. Nie rozpacza ón o swoim szczęściu, i nie może się zdeterminować na skalanie iakąkolwiek bądź ohydą tronu, który tyle świetnych zdobit tryumfów. Dla tego to kazał ón rozeyść się Kongressowi w Chatillon, a Francya nie będzie mieć pokoju, iezelby go hańba tylko okupić musiała.”

Do tego przydaie Gazeta Wiédeńska następującą uwagę:

„Na szczęście Francyi, Europy i Rodzaju ludzkiego, dała temu inny obrót  
A 2

Opatrzność, tudzież odwaga i mądrość sprzymierzonych Monarchów. Francya otrzymała za niszczące woyny z honorem pokój i spokojność; otrzymała za dowolność, opór i gwałt, które sądziły, że mogą się nad wszystkie wzoieść prawa, wolną konstytucyę, przywoitą duchowi czasu; otrzymała za woyskowego iedynie Tyrana zyczliwego Króla, zamiast gębionych niewolników czyone Zwierzchności, a zamiast ucięmiężonych i zubożałych Poddanych, zarobkową i przemysłową pilność, tudzież rozprzestrzeniony handel.“

## Wiadomości zagraniczne.

### F r a n c y a.

Monitor Paryżki pod d. 13. Kwietnia zawiera co następuje:

Akcessa do Uchwał tymczasowego Rządu pomazają się tak bardzo, że ich wszystkich umieścić nie można, gdyż inaczey konieczną byłoby rzeczą wymienić wszystkie Miasta, Gminy i niezliczone prywatne Osoby. Zapewnić można, że o téy wielkiéy sprawie w całej Francyi iednakowo myślą.

Pomiędzy znakomitemi Osobami, które akcessa swoje poprzysyłały, znajdują się: Arcy-Kancelerz Cambaceres, Xiążę Parmy; Arcy-Skarbnik Lebrun, Xiążę Plaisance; Xiążę Alexander (Berthier); Xiążę Feltryjski (Clarke); Xiążę Otranto (Fouché); Biskup Wersalski z Kapitułą; Kardynał Cambaceres, Arcybiskup w Rouen; Biskup w Arras; Xiążę Massa (Regnier); Marszałkowie: Mortier, Moncey, Marmont, Victor, Oudinot, &c. &c.

Odmieniono wszystkie nazwiska, które znamionowały Rząd Napoleona. Dotychczasowe Lica: Cesarskie, Napoleona i Bonapartego, zowią się teraz Lica: Ludwika W., Henryka IV. i Burbonów.

Rząd tymczasowy Francuzki wydał d. 9. Kwietnia następujące Uchwały:

I. Ponieważ dowiedziano się, że Monarcha, którego dnia 3. Kwietnia uraczyście z tronu złożono, kilka dni przed tém, zanim woyska sprzymierzone Paryż osadziły, znakomite summy z niego powywiezić, w rozmaite mieysca Państwa zawieźć, i one przez złupienie kilkunastu Kass publicznych po Departamentach tak dalece pomnożyć rozkazał, że nawet Kassy municypalne i

szpitalne łupu tego nie uszły, przeto stanowią się co następuje:—Wszyscy ci, u których summy z tego łupu złożone zostały, skoro o niniejszym Wyroku odbiorą wiadomość, powinni donieść natychmiast Burmistrzowi Gminy swoiéy o tych summach, i złożyć je w Kassie jeneralnego Poborcy, lub w Kassie municypalnéy Gminy swoiéy. Wszyscy ci, którzy wzięli na siebie podobne transporty, którólwiek bądź oni są, powinni się z niemi natychmiast zatrzymać, stanąć u Burmistrza téy Gminy, do którêy przybyli, i złożyć transport swój w wyż rzeczonych Kassach. Każdy Dowodzca straży woyskowej, pilnujący tych transportów, musi niezwłocznie toż samo wykonać, co wyżej przepisano. Wszystkie Osoby zwierzchnicze, tudzież wszystkie Władze cywilne i woyskowe powinny zaraz po odebraniu wiadomości o takich transportach, oprzeć się wszelkiemi w mocy swoiéy będącemi środkami dalszemu wzięciu onychże, i zatrzymać je. Wszyscy, nie słuchający tego Wyroku, są odpowiedzialnymi prawnie i osobiście za te summy, które przez ich niedbałość lub nieposłuszeństwo przepadną, i będą sami za te pieców Kass publicznych poczytani, oraz jako tacy na majątku i osobie swoiéy sądowo nie poszukiwani.

II. Wolny obbieg wszystkich listów i Gazet ma być szanowanym i utrzymanym. Wszystkie Władze publiczne mają rozkaz wziąć je pod swoją opiekę. Kto przeciw temu wykroczy, złożonym będzie z urzędu, zostanie aresztowanym, przed Sądem stawionym, i będzie jako główny zbrodzień ukarany.

III. Jen. dywizyi Hrabia Hammerstein, Major Lützw i wszyscy inni ichcy Pruscy siedzący w zamku Saumur, tudzież Kardynał Matthei, Dziekan S. Kolegium, uwięziony w Alais, i drudzy Kardynałowie więzieni po różnych miastach Francyi, mają być puszczeni na wolność.

IV. Ponieważ dowiedziano się, że Seminarzyści Dyecezyi Gent, w liczbie 236 głów, między którymi znajdują się 40 Dyaknów i Subdyakonów, zaprowadzeni zostali w Sierpniu roku 1830 do Wezeli dla czynienia tamże służby artylerzystów, przeto nakazuje się niniejszem, aby ich zaraz wypuścić na wolność.

V. Ponieważ dowiedziano się, że Członkowie Kapituły w Thurnay zaprowadzono do Cambray i tamże zamknięto, przeto naka-



znie się, aby natychmiast puścić ich wolno.

VI. Pan Regnier, Hrabia Gronau, Prefekt Departamentu Oise, który wynurzył przychyłność swoją do nowéj monarchicznéj konstytucyi, ma sprawować nadal urząd Prefekta; obiać też mają równie urząd swoje Podprefekci, którzy z nich w Departamencie jego złożonymi byli.

VII. Pan Senator, Hrabia Fontanes, W. Mistrz Uniwersytetu Francyi, zaprasza się do objęcia znowu swojego urzędu.

Wcześniejszy Wyrok Francuzkiego Rządu tymczasowego, wydany d. 7 Kwietnia stanowi co następuje: „Rząd tymczasowy dowiedział się, że od końca roku 1810go, przeszło 800 włościan Hiszpańskich, których w zamku Figueras poymano, leży w więzieniach Brestu i Rochefortu, gdzie tylko kolor rozróznia ich iedynie od zbrodniarzy, z którymi równie dźwigają kaidany i roboty odbywają. A gdy cała zbrodnia tych ludzi jest ta, że za swoją walczyli Ojczyznę, przeto gwałt im wyrządzony obraża Rodzaj ludzki, Francuzów i wszystkie prawa, które Narody Europejskie za święte uznają. Stanowi się zatem, aby ci włościanie Hiszpańscy natychmiast wolno puszczeni, i najpierwszym przedpocztóm Hiszpańskim zwrócení zostali.

Dnia 13go Kwietnia wyrokował tymczasowy Rząd Francuzki: 1.) Aby biała bandera i biała kokarda zatknięte były na wszystkich wojennych i handlowych narodowych okrętach. — 2.) Aby dla położenia ostatecznéj tamy srogim klęskóm wojny, puścić wolno wszystkich ięńców wojennych będących na ziemi Francuzkiéj i zwrócić ich Monarchóm onychże, tudzież aby u Ministrów tychże Monarchów domagać się wzajemności. — 3. Aby dla ożywienia rolnictwa, handlu i kunsztów powziemi ludźmi, uwolnić od służby całą część żołnierzy z piechoty, a 15tą część ziazdy, artyleryi i inżynierów; wziętymi są iednakże od tego ci żołnierze, którzy korpusy swoje bez prawnego upoważnienia opuścili, a nie powrócą do nich w czasie, wyznaczonym przez Kommissarza Departamentu wojennego. — 4) Aby prace, nakazane dawniéj dla obrony i opatrzenia w żywność twierdz, ustały teraz jako niepotrzebne już więcéj; aby niezmierną, zalana wodą ziemia, zwrócona znowu była rolnictwu, tudzież aby spustoszeniu lasów tamę położyć i to tylko dla obrony twierdz i opatrywania onych w żywność czynić, co w obecnych okolicznościach nieodbitnie jest potrzebném.

Nakoniec wyrokował Rząd tymczasowy, iż z powodu bezimiennego wezwania, aby się do gwardyi Królewskiéj wpisywano, nie uznate żadnéj innéj gwardyi, iak tylko narodową, gdyż utworzenie pierwszéj szkodziłoby gorliwości w rządzeniu innych korpusów i duchowi zgody zresztą wojska.

Oprócz powyższych Wyroków, wydał Rząd tymczasowy następujący

### A d r e s d o W o y s k a .

Żołnierze! Nie należycie już więcéj do Napoleona, lecz do Ojczyzny. Tę pierwszą poprzysięgliście wierność; przysięga ta jest nieodzowną i świętą. — Nowa Konstytucya zapewnia Wam ozdoby Wasze, stopnie i pensye Wasze. Senat i Rząd tymczasowy uznali prawa Wasze. Są oni pewnymi, że nie zapomacie na obowiązki Wasze. Od téj chwili ustają Wasze cierpienia i znoie. Sława Wasza zostanie nienaruszoną. Pokóy wynagrodzi Wam długie natężenia Wasze. — Jakież było przeznaczenie Wasze pod Rządem, który ustał teraz? Oto pędzeni od brzegów Tagu az do brzegów Dunaju, od Nilu do Dniepru brzegów, zwarzeni raz spiekotą pustyni, drugi raz mrozem północy zdrętwieni, wystawiliście nie interesujący bynajmniéj Francję kolos, którego cały ciężar upadł na Was i na resztę świata. Tyle tysięcy walecznych Żołnierzy nie były czém inném, iak tylko narzędziem i ofiarą Władzy, która założyła Państwo, nie mające żadnego stosónku. Wiele z Was było takich, którzy polegli nieznani, dla pomnożenia wziętości iednego Człowieka! Nie użyli oni téj sławy, która się im przynależała. Rodziny ich nie mogły na końcu wyprawy wojennéj zasiągnąć pewnéj wiadomości o chwalebnyim ich zgonie, nie mogły odziedziczyć po nich szczytu z dzieł ich wojennych! — Wszystko się teraz odwieńniło; nie będziecie już więcéj walczyć w odległości 800 mil (*lieues*) od Ojczyzny za sprawę, która jest iéj obcą. Monarchowie, rodowici Francuzi, oszczędzać będą krew Waszą, ponieważ w nich też zama krew co i w Was płynie. Naddziady ich rządzili Waszymi Naddziadami. Przez czas, przeszedł w dziedzictwie na nich i na nas długi szereg wspomnień, interessów i przysług wzajemnych. Z tego to dawnego pokolenia wyszli Królowie, którym przydomek Oyców Narodu dawano. Obdarzyło nas ono było Henrykiem IV., którego Wojownik po-

dziśdzień jeszcze Królem walcznym mianuje, a Wieśniak dobrym Królem zawsze zwać będzie. — Potomkóm jego, los Wasz jest powierzony. Mogłiżebycie jeszcze jakieć czuć obawy? Dziwili się oni wobcym Kraiu cudóm waleczności Francuzkiéy; dziwili się iéy i wzdychali, że powrót ich tyle bezowocnych wstrzymywało czynów. — Ci Xiążęta są teraz pomiędzy Wami; byli oni tak nieszczęśliwi, jak Henryk IV., i tak, jak ón, panować będą. — Wiedzą oni dobrze, że woysko składa nayszacniejszą część ich rodziny; o Was to oni, jak o piérwszych swych dzieciach, mieć będą staranie. — Zostańcie więc wiernymi swoiéy chorągwi. Są między Wami Rycerze, którzy młodzi co do wieku, w ztawie już są Weterani. Rany ich podwoiły lata onychże. Ci niechaj, jeżeli się im podoba, powracają zszaszczytnemi nagrodami do domów swoich, i niech siwieją przy kolébce swoiéy młodości. Druzy, niechaj się daléy swoim puszczaią za wodem ze wszelką wyższych stopni i pewnego utrzymania się nadzieją, którą im czyni ten zawód. — Żołnierze Francyi! Oby Was wszystkich równe ożywiało uczucie! Otwórzcie serca Wasze wszystkim roskoszóm domowego pózycia. Idźcie żyć znowu pomiędzy Oycami, Braćmi i Ziomkami Waszymi. Zachowajcie bohaterką odwagę Waszą, ale tylko dla obrony własnéy, a nie dla napadu cudzéy ziemi. Zachowajcie Waszą bohaterką odwagę, lecz niechaj nie używająć więcéy ambicya na zgubę Francyi i Was samych, i niech przez to całéy Europy w niepokój już nie wprawia. (*Data tego Adressu nie wymieniona.*)

(Podpis.) Xiążę Benewentu; Xiążę Dalberg; Jaucourt; Beurnonvill; Montesquiou.

Przez Rząd tymczasowy:

(Podpis) Dupont (de Nemours),  
Sekretarz jeneralny.

Monsieur, Hrabia Artezyi i Brat Króla, był jeszcze w Nancy, gdy d. 6. Kwietnia po południu stanął także Ces. Austryacki Posel Hrabia Bombelles, dla doniesienia Jego Królewickiéy Mości w imieniu N. Cesarza Austryackiego o zmianie Rządu we Francyi, i powinszowania mu szczęścia z tego powodu.

Królewic ten wyjechał natychmiast z

Nancy i przyjechał d. 12. Kwietnia, jako Jenerał - Porucznik Królestwa do Paryża. Wiad ten odprawił się z naywiększą uroczystością i wśród niewystawionych okrzyków Ludu. Wszystkie Władze, wyszły w wielkim ubiorze przeciw Jego Królewickiéy Mości aż do rogatek pod Bondy, gdzie przyjął ich Monsieur, siedząc na koniu ubrany w mundur gwardyi narodowéy, a otoczony kilkunastoma Marszałkami i Urzędnikami Dworu. Xiążę Benewentu miał do niego przemowę w imieniu tymczasowego Rządu, a Baron Chabrol przemówił do niego jako Prefekt Departamentu, Monsieur odpowiedział z serdecznością i rozrzewnieniem. Potém ruszył orszak wśród błogosławiających okrzyków Ludu do Kościoła Panny Maryi, gdzie Duchowieństwo przyjęło Królewica i *Te Deum*, tudzież *Domine salvum fac Regem*, odśpiewało. Po téy uroczystości ruszył orszak do Tuilleryów, gdzie Królewic konno, przez szeregi uszykowaney na dziedzińcu gwardyi narodowéy przejeżdżał, wszystkim greezości mówił, a potém do pokoiów się udał. Wieczorem było miasto po większą część oświecone.

W Monitorze Paryzkim czytamy następujący wyciąg zprotokółów Senatu pod d. 14. Kwietnia:

Senat, naradziwszy się nad propozycją tymczasowego Rządu, i wysłuchawszy raportu umyśloéy Kommissyi, złożonéy z 7miu Współczłonków, stanowi co następuje:

Senat zdaie tymczasowy Rząd Francyi Jego Królewickiéy Mości Hrabiemu Artezyi, z tytułem Jenerała - Porucznika Królestwa, póki Ludwik Stanisław Kawery Francuzki, powołany na tron Francyi, Akta Konstytucyi nie przyymie. — Senat stanowi, ażeby wydany dnia dzisiejszego (13. Kwietnia) Wyrok względem tymczasowego Rządu Francyi, oddanym był jeszcze tego wieczora przez cały Senat Jego Królewickiéy Mości, Hrabiemu Artezyi.

(Podpis) Xiążę Benewentu, Prezes,  
Hrabiowie Valence i Pastoret,  
Sekretarze.

Dnia 13. Kwietnia o godzinie 8méy wieczorem, przyymował Monsieur Senat i Ciało prawodawcze. — Xiążę Benewentu przedstawił Senat Jego Królewicow-



skiey Mości, i przemówił do niego wte słowa:

„Monseigneur! Senat składa Waszëy Królewicowskiëy Mości hołdy swojego głębokiego uszanowania i swoiëy przychylności. Żądał ón powrotu Twoiego N. Demu na tron Francuzki. Nauczony obecnością i przeszłością pragnie z całym Narodem, aby władza Królewska ugruntowana była mocno na sprawiedliwym podziale mocy i na wolności ludu, tych to jedynych rękomych szczęścia i interesu wszystkich. — W przekonaniu, że Wasza Królewicowska Mość mieszcisz w sercu swoiëm zasady ténowëy Konstytucyi, przenosi Senat na Waszą Królewicowską Mość aż do przybycia Króla rządu Państwa z tytułem Jenerała Porucznika Królestwa przez Wyrok, który Ci teraz wręczyć mam zaszczyt. Ufność nasza, pełna uszanowania, nie może lepiej uczciowëy dawnëy prawości, którą Wasza Królewicowska Mość po Przodkach swoich oddziedziczytes. — Monseigneur! Senat, który w tëy chwili radości Ludu musi na pozór zachowywać się oziębły na granicy obowiązków swoich, nie jest przez to powszechnemi uczuciami mniëy przejętym. Wasza Królewicowska Mość będziesz mógł iednakże, pomimo ostrożności mowy naszëy, czytać w sercach naszych. Każdy z nas był uczestnikiem tëy rozręwniającej i wielkiey radości, która Ci podczas wjazdu do stolicy Oyców Twoich towarzyszyła, a która pod sklepieniami tego pałacu, do którego nakoniec Potomek S. Ludwika i Henryka IV. powrócił, jeszcze żywszą się stała. — Co się mnie tycze Monseigneur, tedy racz mi pozwolić, abym powinszował sobie szczęścia, że iestem u Waszëy Królewicowskiëy Mości tłumaczem tyczeń Senatu, który wyświadczył mi honor, obrawszy mnie swoim organem. Senat, znający moje przyjacielskie uczucia dla swoich Współczłonków, chciał mi jeszcze słodkie i piękne przygotować chwile. Najpiękniejszemi zaiste są te, w których zbliżam się do Waszëy Królewicowskiëy Mości, dla ponowienia Ci dowodów iego uszanowania i przywiązania.“

Monsieur odpowiedział:

„Mości Panowie! Obeznałem się z Aktem Konstytucyj, powołujący nazad na tron Króla, N. Brata moiego. Nie mam ja żadnego zlecenia od niego do przyjęcia tëy Konstytucyi; lecz znam uczucia i zasady ie-

go, a zatem nie obawiam się, aby mi chciał sprzeciwić się w tëm, że w imieniu iego zapewniam, iż pochwali fundamentalne posady tëy Konstytucyi. — Oświadczywszy Król, że obecny kształt Rządu utrzymanym byđ ma, nie mógł nie uznać, że władza monarchiczna zostawać musi w równowadze z reprezentacją narodową, składającą się z Izby dwoyga. Obie te Izby składa Senat i Deputowani Departementów. Nie mógł Król nie uznać, że podatki tylko za wolném zezwoleniem Reprezentantów Narodu pobierane byđ powinny, że powszechna i indywidualna wolność zabezpieczona, że wolność druku poważana, wolność wyznania broniona, a własność szanowana byđ ma; że Ministrowie są odpowiedzialni i zostają pod dozorem Reprezentantów Narodu, którzy oskarżyć ich mogą; że, gdy nikt naturalnemu Sędziemu swojemu uyśdź nie powinien, urząd Sędzięgo utraconym byđ nie może; że dług krajowy zaręczonym, stopnie woyskowe, znaki honorowe i pensye zapewnione byđ powinny; że dawna i nowa Szlachta potwierdzona, Legiia honorowa, z ozdobą przez Króla wyznaczyć się mającą, utrzymana byđ powinna; że każdy Francuz do wszystkich cywilnych i woyskowych urzędów równe ma prawo; że nikt za swoje opinie lub głosowania niepokoionym byđ nie może; nakoniec, że sprzedaże dóbr narodowych za nieodzowne poczytane byđ muszą. Otoż to Mości Panowie są, iak mi się zdaie, istotne i konieczne fundamentalne posady dla uświęcenia praw wszystkich, dla oznaczenia wszelkich obowiązków, dla zabezpieczenia bytu każdego z osobna, a zaręczenia naszëy przyszłości.“

Do tëy mowy przydał jeszcze Monsieur co następuje:

„Dziękuję WWCPanóm w imieniu Króla Brata moiego, za przyłożenie się do powrotu prawego Króla naszëgo i za to, że zapewniliście przez to szczęście Francyi, za którą Król i Familia iego gotowi są poświęcić krew swoią. Odtąd może w nas iedno tylko panować uczucie; nie powinniśmy wiecëy pamiętać na przeszłość, i składać tylko Naród braterski Przez ten czas wktórym władza w moich rękę zostae, który, iak się spodziewam, bardzo krótkim będzie, użyję wszystkiego, co tylko iest w siłach moich, do działania dla szczęściu Narodu.“



jące urzędowe wiadomości z Paryża z dnia 16. Kwietnia:

„Jego C. K. Apostolska Mość stanął d. 14. Kwietnia w Grosbois (odwie stacye pocztowe od Paryża), nocował tamże, a nazajutrz odprawił wiażd swóy uroczysty do stolicy Francyi. — N. Pan wyjechał d. 15go o godz. 8męy zrana z Grosbois, i siadł oa konia przed rogatką pod Charenton, dokąd wyiechali byli przeciw niemu N. Cesarz Rossyyski, N. Król Pruski, wszyscy obecni w Paryżu Jenerałowie różnyh korpusów wóysk, tudzież Ministrowie i Posłowie Dworów. Orszak ciągnął ulicą Charenton przez plac byłéy Bastylli pomiędzy podwóynemi rzędami uszykowanych wóysk, a potem szedł przez bulewardy na plac Ludwika XV. Tam, gdziesię zaczyna ją bulewardy, paradowała gwardya narodowa wraz z woyskami sprzymierzonymi. Jego Królewicowska Mość, Monsieur, Jenerał Porucznik Królestwa, spotkał się tamże z N. Cesarzem i Królem, przeciw któremu otoczony Francuzkami Marszałkami, Jenerałami i świtą, równie aż do rogatek chciał iechać. Ulice i bulewardy napelnione były niezmierném mnóstwem Ludu, który uczucia swoje przez radošne okrzyki i wynurzanie błogostawiających życzeń, wyrażał. Na placu Ludwika kazali Monarchowie przeciągnąć koło siebie uszykowanemu woysku, którego liczba blisko 25000 ludzi wynosiła. Po téy paradzie odprowadzili Monarchowie Jego C. K. Apostolską Mość do przygowowanego pałacu Xięcia Borghese. Jego Królewicowska Mość, Monsieur, przedstawił N. Cesarzowi i Królowi wszystkich Marszałków. Monarchowie i Królewice obiadowali u Jego C. K. Apostolskiéy Mości. — Wieczorem poiechali wszyscy NN. Monarchowie i Xiążęta na wielką operę. Jego Królewicowska Mość, Monsieur, był po przybyciu swoim do Paryża pierwszy raz w teatrze, a wszedłszy do byłéy Cesarzkiéy loży, ozdobionéy teraz wszystkimi Królewskimi herbami, powitanym został powszechnym i największym okrzykiem radości. W kilka chwil potem, weszli NN. Cesarze Austriacki i Rossyyski, tudzież N. Król Pruski do loży, przygotowanéy dla nich w tyle teatrealnéy sali. Trudno jest wyobrazić sobie radošny zamęt Publiczności w téy chwili, gdy Jego C. K. Apostolska Mość zbliżył się do brzegu loży. „Niech żyje Cesarz Franciszek! Niech żyją nasi Wybawcy, nasi Oswobodziciele! Niech żyje Król!“ — ta-

kie to tysiączne brzmiały okrzyki. — Grano opepę *Oedipe á Colonne*. Kardy wyraz, który tylko mógł stosować się do terazniejszego położenia rzeczy, lub do obecności sprzymierzonych Monarchów, był z największym zapalem i oklaskiem przyjęty. Po pierwszszym akcie odwiedził Jego Królewicowska Mość, Monsieur, sprzymierzonych Monarchów w ich loży. Osi odwiedzili go nawzajem w jego loży przed zaczęciem baletu; wśród ponownych okrzyków Publiczności. Okrzyki te doszły jednakoże do wyższego stopnia, gdy przed końcem chorem opery zleciał zwinięty papier do scenik, który podiał jeden Aktor i podał go Spieśakowi Lays, który zawarte w nim trzy strofy odspiewał. NN. Monarchowie zostali aż do końca widowiska.“

„Trudno, żeby był kiedy tak imponujący ziażd, jakim jest terazniejszy ziażd Monarchów w Paryżu. Stolica ta wystawia zupełnie widok pokoju; woyska sprzymierzone zaciągała w braterskiéy jedności na strażę z gwardyą narodową. Sprzymierzeni Monarchowie weszli do Francyi jako nieprzyjaciele zasađ Rządu Napoleona; jako tacy przyszli aż pod bramy stolicy; lecz zaledwie Władza, którą pokonywali, zwałczoną została, zamienił się stan wojny, prowadzonej z obojga stron z bezprzykładną zaciętością, w stan pokoju bez żadnéy umowy i żadnego traktatu. — Podpisanie pokoju nastąpi teraz bez wszelkich trudności. Połączenie się Gabinetów w Paryżu, ułatwia nadzwyczajnie ten zbawienny interes. Codziennie odprawiają Ministrowie połączonych Dworów konferencye z C. K. Ministrem interessów zagranicznych Xięciem Metternichem. — Dla woyska wyznaczoną już jest linia demarkacyjna. Niebawnie stanie umowa względem zaprzestania wszelkich kroków nieprzyjacielskich i oddania twierdz w Kraiach, leżących za dawnymi granicami Francyi; umowa ta utworze drogę przedugodnemu pokojowi, który zawrą z Francyą sprzymierzone Mocarstwa.“

„Napoleon jest jeszcze w Fontainebleau; zostaje jeszcze przy nim około 400 ludzi z dawnéy gwardyi jego. Dnia 17. Kwietnia puści się ón w podróż na wysnę Elbę, dokąd towarzyszyć mu będą Jenerałowie Austriacki, Rossyyski, Angielski i Pruski.“

„Cesarzowa Marya Ludwika jest w Rambouillet, dokąd N. Cesarz Austriacki dzisiaj (16. Kwietnia) poiedzie. —



N Cesarzowa zabawi w tym zamku jeszcze dni kilka, i przywiezie tamże odwiedzić N. Cesarza Rossyjskiego i N. Króla Pruskiego."

### Xięstwo Warszawskie.

W obu Gazetach Warszawskich pod d. 26. Kwietnia, czytamy następujące rozporządzenie:

#### Rada Najwyższa Tymczasowa Xięstwa Warszawskiego.

Powziąwszy od Władz miejscowych wiadomość, iż niektórzy mieszkańcy Xięstwa przy wkroczeniu wojsk Rossyjskich, bądź z obawy aresztowania, bądź w czasie przedsięwziętych przeciw nim środków policyjnych, schroniwszy się, tają dotąd miejsce swego pobytu, z opuszczeniem domów i familii, ogłasza niniejszym wolność takowym osobom powrotu do ich siedlisk i tłumaczenia się z zarzutów, jakie przeciw nim uczynione być mogły. Gdy N. Imperator wszech Rossyi najłaskawszym Ukazem swoim zapewniając bezpieczeństwo osobiste każdego mieszkańca Xięstwa, postanowił raczył w tym celu Komitet Nadzoru policyjnego, bez którego rozpoznania w sprawach władzy jego poruczonych, żadne ukaranie następować nie może, przeto każdy mieszkaniec, jakimkolwiek tego rodzaju obwiniony zarzutem, uwiadomiwszy o stawieniu się swoim Władzę miejscową krajową i Rossyjską, ma wolność podania dowodów na usprawiedliwienie swoje, i domagania się drogą właściwą, aby niewinność jego uznana została.

Działo się w Warszawie na Sessyi dnia 25. Kwietnia 1814.

(Podpisano)

Łańskoy.

J. Bentkowski, S.

N. Imperator wszech Rossyi, raczył na zalecenie JO. Xięcia Łabanowa Rostowskiego, naczelnego Jenerała wojsk Rossyjskich stojących w Xięstwie Warszawskiem, zaszczycić orderem S. Włodzimierza 4tęj klasy Pana Rozenberga, Fizyka Departamentu Lubelskiego, Inspektora szpitalów wojskowych, a to za chwalebną gorliwość jego w urzędowaniu tychże szpitalów, za leczenie Rossyjskich Officerów sztabowych i innych, tudzież za powszechne kierowanie Wydziałem

zdrowia. Ozdobe pomienionego orderu włożył na niego w Lublinie W. Płkownik Szlefort w obecności sztabowych Officerów Rossyjskich i znakomitych Urzędników cywilnych.

### N o r w e g i i a.

Oto jest (wspomniany w przeszłym Nrze Gazety naszej) List otwarty, śladający się do obecnego położenia i przyszłego kształtu Rządu Norwegii:

Ja, Chrystyan Fryderyk, Rejent Norwegii, Królewic Duński, Xiążę Szlezwidzki, Holsztyński, Dytmarzeński i Oldenburski, obławam, że Naród Norweskki, uwolniony od przysięgi swojej, wykonanej niedłwś Naypotężniejszemu i Najjaśniejszemu Monarsze Fryderykowi VI., Królowi Duńskiemu, Wendowskiemu i Gockiemu, Xięciu Szlezwidzkiemu, Holsztyńskiemu, Stormarneńskiemu, Dytmarzeńskiemu i Oldenburskiemu, odzyskawszy w ten sposób zupełne prawa wolnego i niepodległego Ludu w nadaniu samemu sobie Ustawy rządowej, oświadczył jasno i jednozgodnie wyrażną wolę swoją, iż nie zezwoli na żadne poddanie się Królowi Szwedzkiemu, lecz owszem niepodległość swoją utrzymywać i bronić ię będzie. Jako neybliższy Dziedzic Norweskkiego tronu, i powołany przez stan mój do stawienia się na czele wiernego i walcznego Narodu, słucham dobrowolnie tego świętego głosu i poczytuję sobie za pierwszy mój obowiązek działać wszelkimi siłami dla wolności i bezpieczeństwa Norweskkiego Narodu. Jako Rejent Królestwa, który tytuł przyymuję ze wszelkimi prerogatywami i z tą zupełną Władzą, których rzekł się N. Król Fryderyk VI., a które mi Naród chce udzielić w celu odwrócenia w godzinie niebezpieczeństwa i potrzeby nieładu i nieszczęścia od Kraju, starać się będę iak nayszczęźszy zachowywać pokój z każdym Mocarstwem, które praw Norweskkiego Narodu naraszać nie zechce. Wybrani i światli Mężowie Narodu biorą się d. 10go Kwietnia w Eichsvold, Powiecie Aggerhuus, dla przyjęcia formy Rządu, mgająć gą zupełnie i nazawsze zabezpieczyć wolność Narodu i dobro Królestwa. Bóg Naywyższy użyty błogosławieństwa i opieki sprawiedliwéj sprawie i usiłowaniom jednomyślnego Narodu przeciw obcemu uciesnieniu

zeniu, którego starodawna Norwegia nigdy nie dozna.“

Rejencya Norwęgka. — W Chrystyanii d. 19. Lutego 1814.

(Podpis) Chrystyan Fryderyk.  
Holten.

Odezwa do wojska lądowego.

„Na Waszém odwadze waleczni Norwęgscy Rycerze wspiera się nadzieia całego Narodu, że się szczęśliwie ukończy ten bój, który wszyscy chcą toczyć za Ojczyznę. Wiedźcie, że pierwszy warónek oddania Norwegii był ten, aby wszystkie twierdze i zapasy wojenne wydadł wojsku Szwedzkemu; rozbroienie Wasze, miało być drugim żądaniem; lecz nie przyjdzie do tego. Norwegia iście przez Waszą bohaterską odwagę; bezpiecznie żyją starcy, kobiety i dzieci pod ięć skałami, których bronią śmiali Synowie Norwegii pod wodzą Rejenta i poważanego Naczelnika swojego. Zwycięstwo, wolność lub śmierć, niech będą hasłem naszym! Norwegianie! Los mój nieoddzielny jest od Waszego! Ufnością moją jest Wasza jedność, nadzieją moją Bóg, a nagrodą moją Wasze przywiązanie!“

Tymże samym duchem tchną wszystkie pisma publiczne wychodzące w Norwegii, i napełnione są patriotycznymi odezwami i wyszczególnieniem składanych Ojczyźnie ofiar.

Późniejsze wiadomości z tego Kraju, dochodzące do d. 29. Marca, a umieszczone w Gazecie powszechnéy, zawierają co następuje: „Pomiędzy wszystkimi stanami i klasami w Norwegii, panuje wielki zapał, a liczne milicye śpieszą na obronę granic. — Od czasu zawartego pokoju między Danią i Szwecyą, przywieziono częścią z Anglii, częścią też ze Szwecyi dosyć wiele żywności do Norwegii. Spodziewano się zapewne, iż przez to powzrośnie przychylność Narodu. — Hrabia Wedel Jarlsberg (który ma wiele wpływu i dał dwa głosy do ostatniej elekcji Królewica Następcy Szwedzkiego) tudzież Szwedzki Jenerał Holst (rodowity Norwęgianin, który ze zmarłym Królewicem Następca Chrystyanem Augustem wszedł w służbę Szwedzką, a teraz miał rozkaz obciążenia Norwegii w posiadłość dla Szwecyi), wyjętymi zostali z pod opieki prawa.

Porzy cały Norwegii otwarte są dla każdej bandery, lecz w Anglii włożony ma być sekwestr na wszystkie Norwęgskie okręty.

Rozmaite Wiadomości.

W pismach publicznych Austryackich czytamy co następuje:

Zaraz po kapitulacyi Paryża posiadali Cesarz Rossyyski i Król Pruski z koni i uscisnęli się z temi słowy: „Przecież nakoniec krew się przestanie!“ — Podczas wjazdu swojego do Paryża rzekł Cesarz Alexander do niezliczonego tłumu Ludu, który się cisnął do niego: „Nie przybywam ja jako nieprzyjaciel, lecz przynoszę Wam pokój i handel.“ — Przechodząc koło pomnika na placu Vandome, rzekł, spojrzawszy na posąg Bonapartego: „Gdybym tak stał wysoko, kręciłaby mi się głowa.“ Przechadzaiąc się Cesarz przez Paryż wołał do Ludu, który mu chciał się ustępować z drogi: „Nie bójcie się, i chodźcie do mnie. Gdy mu powiedziano, że dawno spodziewano się i życzone jego przybycia, odpowiedział: „Byłbym ja wcześniej przybył, lecz to spóźnienie się moie mężstwu Francuzakiemu przypisać należy.“

Podług gazet Angielskich, żądał Bonaparte krótko przed zerwaniem Kongressu w Chatillon. 1) Co do Włoch: Eugeniusz Beauharnais miał zostać Królem i zatrzymać Wenecyę, która, jak wiadomo, ustąpioną była Austrii przez traktat Lunewilski. 2) Żądał linii Renu; Niderlandy miały być połączone z Francją, a on zostać Panem Antwerpii i Skaldy 3) Chciał się rzec Hollandyi, lecz takie czynił pretensye, przez które Król ten miałby tylko cień niepodległości. Żądał Nimegi i części linii Waalii. Żądał nakoniec opatrzenia lub wynagrodzenia dla różnych osób swojej rodziny, tracących swe posiadłości; nagrody dla Józefa Bonapartego za utratę Królestwa Hiszpańskiego; dla Hieronima Bonapartego za utratę Królestwa Westfalskiego; dla Ludwika Napuleona, W. Xcia Klwii i Berg; dla Eugeniusza Beauharnais za wyrzeczenie się praw jego do W. Xięstwa Frankfortskiego po śmierci Karola Dalberga W. Xięcia.